

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Waldemar Płóciennik

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie S. R. skazanego z art. 53 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i innych,
po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2024 r. na posiedzeniu bez udziału stron,
wystąpienia sygnalizacyjnego skazanego w trybie art. 9 § 2 k.p.k.,
w przedmiocie wznowienia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 stycznia 2023 r., w sprawie II AKa 163/21, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie z dnia 12 lutego 2021 r., w sprawie V K 86/20,
na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.,

wznawia z urzędu postępowanie i uchyla w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 stycznia 2023 r., w sprawie II AKa 163/21, w stosunku do S. R., a na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. uchyla ten wyrok również wobec E.Z. - i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym,

**obciążając Skarb Państwa kosztami sądowymi postępowania
wznowieniowego.**

Marek Pietruszyński Andrzej Stępka Waldemar Płóciennik

WB.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie z dnia 12 lutego 2021 r., w sprawie V K 86/20, zostali skazani:

1/ oskarżony S.R. za przestępstwa: z art. 53 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.; z art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. oraz z art. 62 ust. 2 w/w ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – na łączną karę 6 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w rozmiarze 100 stawek dziennych przy ustaleniu, że jedna stawka dzienna grzywny wynosi kwotę 100 zł.

2/ oskarżony E.Z. za przestępstwa: z art. 53 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.; z art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.; oraz z art. 62 ust. 2 w/w ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 64 § 1 k.k. – na łączną karę 8 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w rozmiarze 120 stawek dziennych przy ustaleniu, że jedna stawka dzienna grzywny wynosi kwotę 100 zł.

Apelacje od tego wyroku wnieśli obrońcy oskarżonych oraz na ich niekorzyść prokurator. Po rozpoznaniu tych skarg, Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 25 stycznia 2023 r., w sprawie II AKa 163/21, zmienił zaskarżony wyrok poprzez doprecyzowanie opisów czynów przypisanych oskarżonym, a także w zakresie ich kwalifikacji prawnej, utrzymując ten wyrok w mocy w pozostałym zakresie (a więc także w części dotyczącej wymierzonych oskarżonym kar).

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego E.Z.. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2023 r., w sprawie II KK 342/23, oddalił tę kasację jako oczywiście bezzasadną. Obrońca skazanego S.R. nie wnosił kasacji.

W dniu 6 lutego 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynął pierwszy wniosek skazanego S.R. (osobisty) o wznowienie w/w postępowania odwoławczego z uwagi na uchybienie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., którego skazany upatrywał w nienależytej obsadzie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, gdyż sędziowie składu orzekającego X. Y. i X.1 Y.1 zostali powołani do tego Sądu na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. Zarządzeniem z dnia 12 września 2023 r., sygn. akt II KO 24/23, sędzia Sądu Najwyższego w Izbie Karnej nie stwierdziła podstaw do wznowienia z urzędu w/w postępowania. Na uzasadnienie podniesiono, że skazany w swoim piśmie odwołał się jedynie do ogólnych okoliczności dotyczących powołania tych sędziów, natomiast nie odniósł się do realiów procesowych niniejszej sprawy. Nadto, należało mieć na uwadze fakt, że Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2023 r. oddalił kasację obrońcy skazanego E.Z. jako oczywiście bezzasadną. Sąd Najwyższy rozpoznając kasację, mimo, że dotyczyła ona innej osoby, miał jednak obowiązek również badać ewentualne wystąpienie w sprawie bezwzględnych przyczyn odwoławczych, a takich nie stwierdził.

W dniu 1 grudnia 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło kolejne pismo skazanego S.R. o wznowienie postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie z uwagi na uchybienie z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wobec nienależytej obsady tego Sądu rozpoznającego wniesione apelacje w jego sprawie. W ocenie skazanego bezwzględna podstawa odwoławcza wystąpiła z tego powodu, że składzie Sądu orzekali w dniu 25 stycznia 2023 r. sędziowie X. Y. i X.1 Y.1, co do których wyraził przekonanie, iż zachodzą wątpliwości co do ich bezstronności i niezawisłości. Do wniosku skazany dołączył kopię uzasadnienia zdania odrębnego sporządzonego przez sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie X.2 Y.2, do postanowienia tego Sądu z dnia 30 listopada 2022 r., w sprawie II AKz 1081/22, w którym sędzia podnosiła wątpliwości w zakresie należytej obsady Sądu i wyraziła pogląd, że o ile w przypadku sędziego X. Y. brak jest podstaw do przyjęcia przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., to odnośnie do sędzi X.1 Y.1 ów test bezstronności wypada

negatywnie. Autorka zdania odrębnego przedstawiła szerokie argumenty mające uzasadniać taką ocenę. Należy zauważyć, iż w dniu 30 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie rozpoznawał zażalenie obrońcy na postanowienie tego Sądu (w innym składzie, w którym zasiadali SSA X. Y. i X.1 Y.1) z dnia 29 września 2022 r., sygn. akt II AKa 163/21, w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania wobec S.R..

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

W niniejszej sprawie na etapie postępowania odwoławczego zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a to uchybienie musiało skutkować wznowieniem z urzędu tego postępowania, uchyleniem w całości wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 stycznia 2023 r., w sprawie II AKa 163/21 i przekazaniem sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W ocenie Sądu Najwyższego wadliwość wyroku Sądu odwoławczego związana ze wskazaną bezwzględną przyczyną odwoławczą, dotyczy sędzi zasiadającej w przedmiotowej sprawie w składzie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, to jest, SSA X.1 Y.1.

W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, iż wznowienie postępowania z urzędu możliwe jest jedynie wtedy, gdy ujawniło się jedno z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. i to pod warunkiem, że nie były one przedmiotem postępowania w trybie kasacji (art. 542 § 3 i 4 k.p.k.). Co więcej, stylizacja art. 542 § 3 k.p.k. wskazuje, że bezwzględne podstawy odwoławcze nie są powodem do wznowienia postępowania na wniosek stron, do których odnoszą się tylko przyczyny z art. 540 k.p.k., art. 540a k.p.k. i art. 540b k.p.k., stanowiąc podstawę wyłącznie do podjęcia czynności *ex officio*. Dlatego też wniosek strony o wznowienie postępowania, w którym wskazuje ona na uchybienie z art. 439 § 1 k.p.k., interpretować należy wyłącznie jako inicjatywę (art. 9 § 2 k.p.k.) potrzeby rozważenia przez sąd możliwości wznowienia postępowania z urzędu. Tak też został potraktowany „wniosek o wznowienie z urzędu postępowania” złożony przez skazanego S. R., a więc jako sygnalizacja potrzeby rozważenia przez Sąd Najwyższy możliwości ewentualnego (w przekonaniu wnioskodawcy oczywistego) wznowienia z urzędu w/w postępowania (*por. wyroki*

Sądu Najwyższego z dnia: 9 października 2018 r., III KO 106/18, LEX nr 2572697; 30 listopada 2016 r., V KO 83/16, LEX nr 2178684; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2016 r., III KO 66/16, LEX nr 2166384).

Sąd Najwyższy rozpoznający kwestię ewentualnego wznowienia z urzędu postępowania, w pełni podziela stanowisko zawarte w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (*BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, z. 2, poz. 7*), w której stwierdzono między innymi: „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (...), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności” (teza 2 uchwały).

W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy stwierdził – „Oceniając zasadność wątpliwości co do bezstronności sędziego, sąd bierze pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej zachowanie. Mogą one obejmować powiązanie sędziego ze stronami sporu, okoliczności świadczące o uzależnieniu sędziego od określonych podmiotów zewnętrznych, w tym innych organów państwa czy partii politycznych. Znaczenie może mieć przy tym sposób uzyskania określonych profitów lub awansów przez sędziego”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjętym na gruncie tej uchwały podkreśla się, że obok wskazania, iż dana osoba została powołana na stanowisko sędziego na wniosek nowo-ukształtowanej KRS, konieczne jest także wskazanie na dodatkowe okoliczności, które świadczą o naruszeniu standardów niezawisłości i bezstronności sędziego, co w rezultacie może prowadzić do stwierdzenia wystąpienia przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Innymi słowy, w razie pojawienia się wątpliwości co do bezstronności sędziego, należy je wyjaśnić przeprowadzając tzw. test, który może je wykluczyć lub potwierdzić (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 kwietnia 2022 r., V KK 491/21, LEX nr 3421900; z dnia 17 lutego 2021 r., IV*

KK 17/21, LEX nr 3121320; z dnia 18 listopada 2020 r., IV KK 290/20, LEX nr 3144843).

Stanowisko to zostało potwierdzone i wzmocnione w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego Izby Karnej z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22), gdzie zaakcentowano ponownie, że:

„1. Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust.1;

„2. brak podstaw do przyjęcia a priori, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”.

Konsekwencją powyższego jest konstatacja, że w stosunku do osób, które przystąpiły do konkursów sędziowskich po dniu 17 stycznia 2018 r. upadło domniemanie niezawisłości i bezstronności sędziego nominowanego na wniosek nowej Krajowej Rady Sądownictwa, a ustalenie czy konkretny sędzia, który uzyskał nominację w opisywanych warunkach, nie jest stronniczy, wymaga przeprowadzenia dowodu bezstronności. Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że brak bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego zasiadał sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w wadliwym procesie przed Krajową Radą Sądownictwa od 17 stycznia 2018 r., należy ustalić *in concreto*.

A zatem, dla przyjęcia istnienia przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. konieczne jest wykazanie okoliczności, które w konkretnej sprawie przesądziły, że sędzia sądu powszechnego powołany przez wadliwie obsadzoną Krajową Radę Sądownictwa nie spełnia standardu sądu bezstronnego. Chodzi zatem o szczególne okoliczności uzasadniające w konkretnym przypadku odnoszonym do danego sędziego przypuszczenie, że gwarancje niezawisłości zostały w istotny sposób osłabione. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wypracowano model odpowiedniego przeprowadzenia tego rodzaju testu niezależności i bezstronności sądu w kontekście

ewentualnego zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Podkreśla się, że należy mieć na względzie szereg okoliczności. Oprócz wadliwości samego procesu nominacyjnego sędziego, istotną rolę w tej ocenie powinny odgrywać między innymi: równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, utajnienie obrad KRS w zakresie danej kandydatury, jednoznacznie negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów, porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów, fakt uzyskania nominacji na stanowiska funkcyjne pozostające w dyskrecjonalnej kompetencji władzy politycznej, udział w pracach gremiów powiązanych z władzą polityczną, wykonywanie określonych zadań lub funkcji na podstawie arbitralnych decyzji władzy politycznej, dodatkowe zatrudnienie w jednostkach bezpośrednio podporządkowanych władzy politycznej, charakter sprawy, do której rozstrzygnięcia ukształtowano dany skład sądu, a także działalność publiczna i wypowiedzi danego sędziego, wykraczające poza gwarantowane przez Konstytucję RP ramy udziału w debacie publicznej, a wskazujące na zaangażowanie w realizację określonych celów politycznych władzy wykonawczej (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29 lutego 2024 r., IV KK 25/24, LEX nr 3690962; z dnia 19 października 2022 r., II KS 32/21, OSNK 2023, z. 5 – 6, poz. 24; z dnia 16 kwietnia 2024 r., II KS 6/24, LEX nr 3704994*).

Zaakcentować wypada, że taki test bezstronności przeprowadzany jest w oparciu o standard wypracowany przez Europejski Trybunał Praw Człowieka na gruncie sprawy *Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii* (wniosek nr 26374/18, wyrok Wielkiej Izby z dnia 1 grudnia 2020 r.), w której Trybunał wskazał, że:

- procedura powoływania sędziów musi zapewniać gwarancje przeciwko niedopuszczalnym formom wpływania i uznaniowości innych władz, zarówno na wstępnym etapie powoływania, jak i w czasie sprawowania urzędu (pkt 224),
- naruszenie prawa w procesie powoływania sędziego może nadać nieprawidłowy charakter jego udziałowi w późniejszym sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości (pkt 226),

- jeżeli w procedurze powoływania sędziego doszło do nieprawidłowości, to w każdej późniejszej sprawie rozpoznawanej z udziałem tego sędziego konieczna może być ocena, czy były one na tyle poważne, że mogły doprowadzić do podważenia zasady bezstronności sądu orzekającego (pkt 234).

Na tle m.in. tych uwag ETPCz sformułował trzypunktowy test, w oparciu o który można dokonywać oceny wagi uchybień mających miejsce przy powołaniu sędziego. Z badać należy zatem, czy:

- 1/ w procesie powoływania sędziego doszło do naruszenia prawa krajowego;
- 2/ naruszenie to miało dostatecznie poważny charakter;
- 3/ zostało ono ustalone i naprawione na szczeblu sądów krajowych.

Mając na względzie te uwagi, a także wskazane wyżej uwarunkowania ustrojowe w postaci roli w procesie nominacji sędziowskich wadliwie powołanej i obsadzonej KRS, w istocie, *a priori* odpowiedzieć można, że dwa pierwsze kryteria testu zawsze wypadać będą dla nominanta negatywnie. Doszło bowiem do naruszenia prawa krajowego - Konstytucji RP - poprzez złożenie wniosku o powołanie sędziego przez organ ukształtowany odmiennie niż wynika to z jej art. 187 i który poprzez „zbliżenie” do władz politycznych nie spełnia swej ustrojowej roli „stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów” (art. 186 ust.1). Tylko zatem sięgnięcie po trzeci punkt przedstawionego wyżej testu pozwala na ustalenie, że konkretny sędzia, który uzyskał nominację w opisywanych warunkach, obiektywnie, z punktu widzenia postronnego obserwatora, może być postrzegany jako bezstronny.

Przechodząc na grunt przedmiotowej sprawy należy przypomnieć, że wystąpienie uchybienia w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie dotyczy nienależytej obsady wobec udziału w jego składzie sędzi tego Sądu X.1 Y.1. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym kwestię wznowienia z urzędu tego postępowania, podziela w tym zakresie i przyjmuje jako własne stanowisko wyrażone w szeregu wyroków Sądu Najwyższego, w których dokonano analizy wadliwej procedury powołania SSA X.1 Y.1 na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie. W judykatach tych wskazano na wystąpienie okoliczności dotyczących tego sędziego, przesądzających o braku możliwości uznania jej za sędziego

bezstronnego i niezależnego od ówczesnej władzy wykonawczej. Wynik negatywny testu niezależności i bezstronności SSA X.1 Y.1 Sąd Najwyższy stwierdził już w kilku sprawach: II K 35/23, II KO 151/23, II KK 434/23, II KK 527/23, II KK 58/24, II KK 262/23 i II KK 263/23.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym kwestię wznowienia postępowania z urzędu, akceptuje w pełni ustalenia wykazane w powyższych sprawach i nie widzi potrzeby przeprowadzania ponownej szczegółowej analizy omawianego zagadnienia. Wystarczy przybliżyć najważniejsze argumenty wynikające z tych spraw, a zwłaszcza te wskazane syntetycznie w sprawie II KK 289/23, które prowadzą także obecnie do wniosku, że wystąpiła w odniesieniu do sędzi X.1 Y.1 przesłanka z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. Są to następujące okoliczności:

- rozwój kariery sędziowskiej SSA X.1 Y.1 został uznany we wskazanych wyżej wyrokach za standardowy, a jego znaczące przyspieszenie można natomiast zaobserwować od 2018 r.;

- w dniu 23 stycznia 2018 r. do sekretariatu Marszałka Sejmu wpłynęło zgłoszenie sędziego Macieja Mitery na członka Krajowej Rady Sądownictwa, a jednym z sędziów, którzy podpisali listę poparcia dla sędziego Macieja Mitery, była sędzia X.1 Y.1, która udzielając poparcia musiała mieć świadomość niekonstytucyjnego charakteru skrócenia kadencji KRS i nowych regulacji zmieniających skład tej Rady oraz tego, że wobec stanowczego sprzeciwu sędziów wobec takiego działania, podpisanie list zamknęło się w bardzo wąskiej grupie sędziów, z których zdecydowana większość w kolejnych latach w szybkim tempie awansowała i obejmowała stanowiska kierownicze;

zachodzi zbieżność dat poparcia przez sędzię X.1 Y.1 sędziego Macieja Mitery do Krajowej Rady Sądownictwa oraz decyzji podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Łukasza Piebiaka (a później Anny Dałkowskiej), o delegowaniu X.1 Y.1 do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie;

- udzielanie delegacji (od 1 listopada 2018 r. do 30 kwietnia 2019 r. oraz od 1 maja 2019 r. do 31 października 2019 r.) przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości następowało pomimo negatywnych opinii Kolegium Sądu Okręgowego w Warszawie (z dnia 2 października 2018 r. oraz 5 lutego 2019

r.) wynikających z bardzo trudnej sytuacji kadrowej w Sądzie Okręgowym w Warszawie, z czego sędzia w pełni zdawała sobie sprawę;

- sędzia X.1 Y.1 zdecydowała się kandydować na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie mimo braku opinii Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Sądu Apelacyjnego w Warszawie, które odroczyło opiniowanie kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie do czasu rozstrzygnięcia przez TSUE pytań prejudycjalnych skierowanych przez Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny i sądy powszechne w przedmiocie wątpliwości związanych z procesem wyłaniania sędziowskich członków nowej KRS;

- sędzia X.1 Y.1 została powołana na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie postanowieniem Prezydenta RP z dnia 15 grudnia 2020 r., a procedura powołania na sędziego toczyła się przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., co powoduje uchylenie domniemania spełnienia przez tę sędzię standardu niezawisłości i bezstronności;

- decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2018 r. powierzono sędzi X.1 Y.1 z dniem 1 lipca 2018 r. obowiązki sędziego Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, na okres sześciu lat;

- sędzia X.1 Y.1 była również w latach 2016-2023 szesnastokrotnie przedstawicielem Ministra Sprawiedliwości w komisji egzaminacyjnych związanych z aplikacją radcowską i adwokacką, w tym jako przewodnicząca komisji, a w latach 2021-2023 uzyskiwała od Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie zgodę na prowadzenie wykładów dla aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury.

Ustalenia powyższe prowadzą do przyjęcia, że w przypadku sędzi X.1 Y.1 nie tylko doszło do wadliwego powołania na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego, ale jej kariera po 2017 r. miała bezpośredni związek z podpisaniem listy poparcia do KRS dla sędziego Macieja Mitery, a także pozostawała w bezpośrednim związku ze wsparciem ze strony organów władzy wykonawczej (przede wszystkim Ministra Sprawiedliwości) w okresie, w którym podejmowały one działania zmierzające do pozbawienia samodzielności organów władzy sądowniczej, w tym niezależności i niezawisłości sędziowskiej. Okoliczności te bez wątpienia w ocenie zewnętrznego obserwatora dawały podstawy do stwierdzenia, że doszło do naruszenia prawa

strony do rozpoznania sprawy przez sąd niezależny i bezstronny. Niewątpliwie zatem w tym zakresie doszło do wystąpienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej.

Sąd Najwyższy podkreśla, że wprawdzie w chwili obecnej ustało tak silne jak dotąd bezpośrednie zagrożenie naruszania przez organy władzy wykonawczej niezawisłości sądownictwa, to jednak przytoczone wyżej fakty dotyczące przeszłości SSA X.1 Y.1, w pełni uzasadniają tezę o braku u sędzi przymiotów gwarantujących, że Sąd z jej udziałem był w chwili wydania przedmiotowego wyroku sądem niezależnym i bezstronnym w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 KPP UE oraz art. 6 ust. 1 EKPC.

Podsumowując powyższe rozważania należy stwierdzić, że konieczne stało się wznowienie z urzędu postępowania odwoławczego wskutek zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 stycznia 2023 r., w sprawie II AKa 163/21 i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Trzeba też podkreślić, że obowiązkiem Sądu odwoławczego rozpoznającego ponownie wniesione apelacje, będzie nie tylko prawidłowe ukształtowanie składu orzekającego, ale również dokonanie wnikliwej analizy zarzutów w nich zawartych.

Pomimo, że drugi skazany – E.Z. - nie występował z podobną sygnalizacją w trybie art. 9 § 2 k.p.k., na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. należało wznowić z urzędu postępowanie odwoławcze także wobec niego, uchylić w/w wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie i przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania również w części jego dotyczącej, skoro wystąpiła taka sama bezwzględna podstawa odwoławcza w stosunku do jego osoby. Ponieważ Sąd Najwyższy rozpoznawał kasację obrońcy skazanego E.Z., należy dodatkowo podnieść, że zgodnie z art. 536 k.p.k., Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym - w wypadkach określonych w art. 435, 439 i 455 k.p.k. Jak stanowi art. 542 § 3 i 4 k.p.k., wznowienie postępowania z urzędu możliwe jest jedynie wtedy, gdy ujawniło się jedno z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. i to pod warunkiem, że nie były one przedmiotem postępowania w trybie kasacji. Jednakże warunek, aby uchybienia określone w art. 439 § 1 k.p.k. nie były uprzednio rozpoznane w trybie kasacji jest spełniony wtedy, gdy z akt postępowania kasacyjnego nie wynika w żaden sposób,

aby Sąd Najwyższy wypowiedział się w kwestii tych uchybień, a nie przez sam fakt, że w sprawie tej uprzednio w ogóle rozpoznano skargę kasacyjną. Warunek, aby uchybienia określone w art. 439 § 1 k.p.k. nie były uprzednio rozpoznane w trybie kasacji jest spełniony wtedy, gdy z akt postępowania kasacyjnego nie wynika w żaden sposób, aby Sąd Najwyższy wypowiedział się w kwestii tych uchybień, a nie przez sam fakt, że w sprawie tej uprzednio rozpoznano skargę kasacyjną (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2018 r., III KO 106/18, LEX nr 257269; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 lutego 2021 r., V KO 131/20, LEX nr 3224334; z dnia 5 marca 2020 r., V KO 16/20, LEX nr 3168938; z dnia 30 stycznia 2013 r., IV KO 79/12, LEX nr 1277778; z dnia 27 stycznia 2010 r., III KO 61/09, OSNwSK 2010/1/16*). W kasacji obrońcy E.Z. nie podniesiono zarzutu wystąpienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., także z protokołu rozprawy kasacyjnej nie wynika, by obrońca taki zarzut zgłosił w swoim wystąpieniu. Ponieważ kasacja została oddalona jako oczywiście bezzasadna, nie sporządzono uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego. Toteż brak było podstaw do automatycznego przyjęcia, że w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy z urzędu rozpoznawał kwestię należytej obsady Sądu odwoławczego.

Natomiast brak jest podstaw do przyjęcia, iż uchybienie w postaci nienależytej obsady składu Sądu Apelacyjnego w Warszawie zaistniało w postępowaniu odwoławczym z uwagi na udział w składzie orzekającym sędziego tego Sądu X. Y.. Sąd Najwyższy dwukrotnie przeprowadził test instytucjonalnej niezawisłości i bezstronności wobec tego sędziego ze skutkiem pozytywnym, a są to sprawy – II KK 531/22 i II KK 517/23.

Z tych wszystkich przyczyn orzeczono jak w sentencji wyroku.

Marek Pietruszyński Andrzej Stępka Waldemar Płóciennik

[WB]

r.g.